הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת אריאל קלנר

פ/3822/25

הצעת חוק הכנסת (תיקון – הגברת פיקוח הכנסת), התשפ"ג–2023

הוספת סעיף 5א

1. בחוק הכנסת, התשנ"ד–1994[1], אחרי סעיף 5 יבוא :

"חובת התייצבות בוועדה

5א. (א) בסעיף זה –

"ועדה" – ועדה מוועדות הכנסת ;

"מידע" – מידע, מסמכים ודוחות המצויים בידי הגוף שבו מכהן עובד ציבור והדרושים לוועדה למילוי תפקידיה ;

"עובד ציבור" – מי שאינו שר, סגן שר או חבר הכנסת, ומתקיים בו אחד מאלה –

(1) ממלא תפקיד על פי חוק בשירות המדינה, ברשות מקומית, בתאגיד שהוקם בחוק, אף אם אינו עובד ;

(2) דירקטור מטעם המדינה בחברה ממשלתית או בחברת בת ממשלתית, כהגדרתן בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה–1975[2] ;

(3) נושא משרה או תפקיד על פי חיקוק, בין במינוי, בין בבחירה ובין בהסכם ;

---

[1] ס"ח התשנ"ד, עמ' 140.
[2] ס"ח התשל"ה, עמ' 770.

"עיצום כספי" – עיצום בגובה רבע משכורת חודשית אחת של עובד הציבור, ואם עובד הציבור אינו מקבל משכורת תמורת עבודתו – עיצום בגובה רבע מהשכר הממוצע כהגדרתו בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח–1968[3].

(ב) זומן עובד ציבור לוועדה על פי כל דין, יתייצב במועד ובמקום שקבעה הוועדה; זומן עובד ציבור כאמור ונתבקש להציג מידע או מסמך, יתייצב לפני הוועדה וימסור לה את כל המידע שברשותו על פעילות הגוף שבו הוא מכהן בקשר לנושא הדיון, וישיב לשאלות שיופנו אליו על ידי חברי הוועדה כמיטב יכולתו, אלא אם כן חלים על המידע הסייגים הקבועים בסעיף 21(ב) לחוק-יסוד: הכנסת[4] או לפי סעיף 42(א) לחוק-יסוד: הממשלה[5].

(ג) זומן עובד ציבור לוועדה בהחלטה שנתקבלה ברוב חבריה, יחולו הוראות אלה:

(1) לא התייצב במועד ובמקום שקבעה הוועדה בלא הסכמה בכתב ומראש מיושב ראש הוועדה, או עזב את אולם הוועדה ללא אישור יושב ראש הוועדה, יטיל עליו יושב ראש הוועדה עיצום כספי;

(2) פעל עובד ציבור כאמור בפסקה (1), יואשם בעבירת משמעת;

(3) ראה יושב ראש הוועדה כי מטעמים מיוחדים שיירשמו ישנו צורך ממשי בהבאת עובד הציבור והוראות פסקה (1) אינן מספקות בנסיבות העניין, רשאי הוא לצוות על הבאתו, בדרך שתיקבע בתקנון הכנסת;

---

[3] ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.
[4] ס"ח התשי"ח, עמ' 69.
[5] ס"ח התשס"א, עמ' 158.

(4) חבר ועדה רשאי לשאול את עובד הציבור שאלות, ועל עובד הציבור חלה חובה להשיב לשאלות שנשאל, אלא אם כן קיבל אישור מיושב ראש הוועדה שלא להשיב לשאלה;

(5) לא השיב עובד ציבור לשאלה מבלי שקיבל לכך אישור מיושב ראש הוועדה כאמור בפסקה (4), יואשם בעבירת משמעת ורשאי יושב ראש הועדה להטיל עליו עיצום כספי;

(6) על אף האמור בפסקה (1), ובהתאם להוראות שייקבעו בתקנון הכנסת, רשאי להופיע בוועדה, במקום מי שזומן, השר הנוגע בדבר או ראש הגוף שהמוזמן פועל בשירותו, והוא יודיע על כך לוועדה לפני הדיון; החליט השר או ראש הגוף כאמור, יחולו עליו הוראות פסקאות (1) ו-(4);

(7) יושב ראש הכנסת רשאי, לבקשת עובד ציבור שהוטל עליו עיצום כספי כאמור, לבטל את החלטת יושב ראש הוועדה בדבר העיצום הכספי או להפחית את גובה העיצום הכספי, אם מצא כי בנסיבות העניין, מטעמים שיירשמו, צודק ונכון לעשות כן.

(ד) עיצום כספי על פי סעיף זה ישולם לאוצר המדינה, ועל גבייתו תחול פקודת המסים (גבייה)[6].

(ה) הודעה על העיצומים הכספיים שהוטלו לפי סעיף זה, תפורסם ברשומות בסוף כל מושב של הכנסת."

דברי הסבר

הכנסת היא הרשות המחוקקת של מדינת ישראל. בין תפקידיה, ובמסגרת האיזונים והבלמים הנהוגים בדמוקרטיה המודרנית, אמונה הכנסת גם על פיקוח אחר הרשות המבצעת. לשם מילוי תפקיד

[6] חוקי א"י, כרך ב', עמ' (ע) 1374, (א) 1399.

זה, העניקו חוק-יסוד: הכנסת וחוק-יסוד: הממשלה לוועדות הכנסת את הסמכות לזמן כל נושא משרה או ממלא משרה בשירות הציבורי לשם מסירת מידע לוועדה. כיום קובע תקנון הכנסת הוראות על התייצבות בפני הוועדה ומסירת המידע הנדרש לה, אולם חוקי היסוד, חוק הכנסת, התשנ"ד–1994 ותקנון הכנסת, אינם קובעים במישרין כל סנקציה על אי-התייצבותו של משרת הציבור בפני הוועדות, באופן אשר מקשות על ביצוע תפקידיהן ופוגעות במעמדה ובכבודה של הכנסת.

מטרת הצעת החוק היא מילוי החלל במצב החוקי הקיים. הצעת החוק מצהירה בתחילה על חובתו של כל עובד ציבור להתייצב לדיונים של ועדות הכנסת, אם זומן כדין, ולספק לוועדה מידע, מסמכים ודוחות בתחום סמכותו. הסדר זה זהה להסדר הקיים כיום בסעיף 123 לתקנון הכנסת. אי-היענות לזימון מן המניין של עובד ציבור אינה גוררת עמה כל סנקציה.

ואולם, לפי ההצעה, ועדה רשאית לדרוש התייצבות מיוחדת של עובד הציבור, על ידי זימונו בהחלטה שניתנה ברוב חבריה (להבדיל מרוב הנוכחים בישיבה). פעלה ועדה בדרך זו, אי-התייצבותו של עובד הציבור תגרור עמה עיצום כספי בגובה רבע ממשכורת חודשית אחת של עובד הציבור, ותהווה עבירת משמעת.

בנוסף, חובתו של עובד הציבור לא תמה עם התייצבותו בוועדה של הכנסת. על מנת שפיקוח הכנסת על עבודת הממשלה יהא יעיל, על עובד הציבור לענות כמיטב יכולתו לשאלות המופנות אליו מחברי הוועדה. לא עשה כן, ולא קיבל אישור מכך מיושב ראש הוועדה, הצעת החוק קובעת כי יושב ראש הוועדה רשאי להטיל עליו עיצום כספי.

כן מוצע כי יושב ראש הכנסת – בהיותו הגורם שאמון על כבוד הכנסת – יהא רשאי, לבקשת עובד ציבור שהוטל עליו עיצום כספי, לעיין מחדש בהחלטת יושב ראש הוועדה על הטלת העיצום הכספי ולהורות על ביטולה או על הפחתת סכום העיצום הכספי, בנסיבות המצדיקות התערבות כאמור. עילות אפשריות המתאימות להתערבותו של יושב ראש הכנסת עשויות להיות התייצבותו של עובד הציבור בדיון העוקב בוועדה של הכנסת, המלצה מטעם הוועדה, טעמים אישיים לאי-התייצבותו, הגבלת הגעתו על ידי הממונה עליו ועוד.

לשם פיקוח ציבורי אחר יישום סנקציה זו, תפרסם הכנסת בתום כל מושב הודעה על העיצומים הכספיים שהוטלו לפי חוק זה.

הצעת חוק זו נוסחה בסיוע התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר, והתנועה למשילות ודמוקרטיה, ע"ר.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת שמחה רוטמן וקבוצת חברי הכנסת (פ/1843/24), על ידי חבר הכנסת שמחה רוטמן (פ/3375/24) ועל שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חבר הכנסת שמחה רוטמן (פ/159/25) ועל ידי חברת הכנסת שרן מרים השכל (פ/160/25).

הצעת החוק זהה לפ/3375/24 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ח' באב התשפ"ג (26.07.2023)